

Sviták, Zbyněk

Oslavanský klášter a cúda 21. května 1288

Studia historica Brunensia. 2015, vol. 62, iss. 1, pp. [105]-114

ISSN 1803-7429 (print); ISSN 2336-4513 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134665>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZBYNĚK SVITÁK

OSLAVANSKÝ KLÁŠTER A CÚDA 21. KVĚTNA 1288¹

Abstract:

The article deals with four charters regarding the monastery of Oslavany under the same date (May 21, 1288). Based on a diplomatical analysis of the texts, the study attempts to map relations among them and to reconstruct the circumstances of the creation of the charters.

Key words:

Diplomatics, Middle Ages, 13th century, Oslavany, Moravia, provincial court

Pro středověké bádání je charakteristické, že nemáme k dispozici tolik písemného materiálu, kolik bychom potřebovali. Listiny jsou ve starších dobách dochovány jen příležitostně. Kolem přelomu 12. a 13. století se z některých let nedochovaly vůbec žádné a ani později není zdaleka běžné, aby byly známy z každého dne roku. I když ke konci 13. století se i v našem prostředí absolutní počet listin zvětšuje, přesto stále nejsme vybaveni diplomatickým materiálem v takové míře jako naši sousedé v Rakousku nebo německých zemích.

Je-li dochováno z jednoho dne více listin, které se navíc týkají téže věci, jde o významný impulz k zamyšlení nad touto „výjimečnou“ situací. Takový případ nastal 21. května 1288. Z toho dne se dochovaly rovnou čtyři listiny, všechny byly datovány v Brně, byly určeny pro oslavanský klášter a týkaly se majetků ve vesnici Studyň. Listiny jsou tyto:

¹ Příspěvek vznikl v rámci projektu specifického výzkumu MUNI/A/1176/2014 *Tradiční a inovace ve zpřístupňování historických pramenů*.

A Hartman z Holštejna daruje oslavanskému klášteru své majetky ve Studyni. Navíc slibuje, že bude i se svým synem Crhem chránit darované statky.²

B Bravík, cúdař brněnský, prohlašuje, že Hartman z Holštejna daroval oslavanskému klášteru své majetky ve Studyni a slíbil před Skochem [z Hvězdlic],³ komorníkem brněnské provincie, a jinými přítomnými na provinciálním soudu, že bude i se svým synem Crhem podle práva země chránit klášteru darované statky.⁴

C Bruno, rychtář (*iudex provincialis*) brněnské provincie, a Bravík, cúdař téže provincie, prohlašují, že Hartman z Holštejna daroval oslavanskému klášteru své majetky ve Studyni.⁵

D Ctibor z Grunbergu, purkrabí na Veverí, prohlašuje, že Hartman z Holštejna daroval oslavanskému klášteru své majetky ve Studyni.⁶

Ves Studyň je dnes již zaniklá osada. Byla lokalizována v trati „ve Studených“ při ústí Zbýšovského do Nesovického potoka.⁷ Hmotné prameny

² *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae* (dále CDM) IV. Ed. A. Boček. Olomouci 1845, č. 272, s. 350–351; *Regesta diplomatica necnon epistolaria Bohemiae et Moraviae* (dále RBM) II. Ed. J. Emler. Pragae 1882, č. 1447, s. 622.

³ K osobě Skocha naposledy viz J a n i š , Dalibor – V á c h a , Zdeněk – V r l a , Radim: *K nejstarším stavebním dějinám a typologii románského kostela Všech svatých ve Starých Hvězdlicích (okres Vyškov)*. *Archaeologia historica* (dále AH) 40, 2, 2015, s. 806–808.

⁴ Text není tištěn, listina je uložena v Moravském zemském archivu Brno, E 6 Benediktini Rajhrad, sg. E g 15. Regest viz H a v e l , Dalibor: *Katalog listin a listů k VII. dílu Českého diplomatáře I.* (Zpracování diplomatického materiálu pro období květen 1283 – květen 1297.) Brno 2011, č. 367, s. 145.

⁵ *CDM IV*, č. 273, s. 351; *RBM II*, č. 1448, s. 622.

⁶ *CDM IV*, č. 274, s. 352; *RBM II*, č. 1449, s. 623. V textu je predikát vydavatele však zapsán jako *de Grunberg* (viz příloha D). Toto jméno se ztotožňuje s lokalitou Stražisko (H o s á k , Ladislav – Š r á m e k , Rudolf: *Místní jména na Moravě a ve Slezsku II.* Praha 1980, s. 499; P l a č e k , Miroslav: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí.* Praha 2001, s. 592–593). Predikát vydavatele přepisuje starší literatura jako *z Grünberka* (např. D u š k o v á , Sáša: *Česká listina doby přemyslovské 2.* Listina světských feudálů. *Sborník archivních prací* 6, 1956, s. 186) nebo *z Grunberka* (J a n , Libor: *Vznik zemského soudu a správa středověké Moravy.* Brno 2000, s. 143) či nejnověji *z Grunbergu* (P l a č e k , M.: *Ilustrovaná encyklopedie*, s. 593; Havel, D.: *Katalog*, č. 368, s. 145).

⁷ N e k u d a , Vladimír: *Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu.* Brno 1961, s. 48; H o s á k , L. – Š r á m e k , R.: *Místní jména II*, s. 515.

z lokality dovolují datovat sídliště do rozmezí 10.–13. století.⁸ Vesnice se však v písemných pramenech připomíná pouze třikrát, a to k rokům 1269, 1281 a 1288.⁹ Poslední zmínkou jsou právě naše čtyři listiny. Po tomto roce musela být lokalita opuštěna, protože chybějící písemné prameny, ale také archeologické nálezy nepředpokládají její existenci.¹⁰

Graficky v listinách můžeme nalézt dvě skupiny. První tvoří Hartmanova donace, k níž se připojuje prohlášení Ctibora z Grunbergu (A, D). Toto písmo pochází nepochybně z diplomatického prostředí oslavanského kláštera, protože se vyskytuje na několika dalších listinách různých vydavatelů pro oslavanské cisterciáčky.¹¹

Stejně tak listiny Bravíkova a Brunova a také Bravíkova samostatná (B, C), které vytvářejí druhou skupinu, jsou psány zcela jistě jednou rukou. Ta však jinde a jindy v písemném materiálu nalezena nebyla. Klade se také do klášterního prostředí,¹² ale určení okruhu, z něhož pochází, je složitější. Tato ruka se vyskytuje sice ve dvou listinách různých vydavatelů pro jeden klášter, ale vydavatelé nejsou na sobě nezávislí, což připojení ke klášterní písařské tradici relativizuje, protože Bravík se vyskytuje v obou.

Také po stylistické stránce nalézáme v listinách více či méně silnou závislost, způsobenou především tím, že se všechny písemnosti týkají v podstatě téže záležitosti. Přesto i z hlediska stylu jednotlivých kusů lze nalézt odlišnosti. Za výchozí bod všech listin toho dne lze považovat text Hartmanovy donace. Ostatní jsou potom prohlášení úředníků brněnské cúdy o Hartmanově daru. Text Hartmanovy donace ale nevznikl toho dne jako původní diktát. Až na výjimky kopíruje listinu starší o sedm let, totiž listinu Bohuše z Drahotuše z 22. srpna 1281, kterou dává vydavatel oslavanskému klášteru svá zboží ve Studyni a zároveň svěřuje jejich ochranu svému

⁸ M ě ř í n s k ý , Zdeněk: *Zaniklé středověké osady na pansví kláštera oslavanského*. (Vývoj a změny struktury osídlení). *Archeologia historica* 1, 1979, s. 114.

⁹ *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* (dále CDB) V-2. Edd. J. Šebánek – S. Dušková. Praha 1981, s. 197–198, č. 601; *CDB VI-1*. Edd. Z. Sviták – H. Krmíčková – J. Krejčíková – J. Nechutová. Praha 2006, s. 203–204, č. 156; *RBM II*, č. 1447, s. 622; č. 1448, s. 622; č. 1449, s. 623.

¹⁰ M ě ř í n s k ý , Z.: *Zaniklé středověké osady*, s. 114.

¹¹ H a v e l , Dalibor: *Listinné písmo v českých zemích na přelomu 13. a 14. století*. Brno 2008, s. 92, 149 (O 1); *CDB VII-5*. Ed. D. Havel. Brno 2011, s. 67 (OS 1); D o s p i v a , David: *Cisterciácký duktus v listinách klášterů Wilhering, Výšší Brod, Plasy, Oslavany a Tišnov (1270–1313)*. Netištěná diplomová práce, Masarykova univerzita. Brno 2011, s. 62n.

¹² H a v e l , D.: *Listinné písmo*, s. 93, 149 (O 2); *CDB VII-5*, s. 168 (OS 2). D o s p i v a , D.: *Cisterciácký duktus*, však tuto ruku mezi oslavanskými písaři neuvádí.

bratrovi Hartmanovi z Holštejna.¹³ Kromě jmen je slovní znění doslovné, takže zcela jistě při psaní Hartmanovy listiny opisovali z Bohušovy z roku 1281. Jedinou výjimkou je krátká a jednoduchá arenga typu *memoria*, kterou není tato písemnost vybavena. Bohušova listina od roku 1281 ale byla v majetku kláštera, takže musela být nutně přinesena na cúdu do Brna.¹⁴

Ze všech čtyř listin jsou stylisticky vzájemně nejbližší dva poslední kusy našeho seznamu, totiž listina rychtáře Bruna, kterou vydal společně s cúdařem Bravíkem, a listina Ctibora z Grunbergu, jimiž úředníci brněnské cúdy dosvědčují dar Hartmana z Holštejna (C, D). Obě jsou textově zcela odvozeny od Hartmanovy donace a navíc mají až na maličkosti prakticky stejné znění. Chceme-li stanovit mezi nimi rozdíly, musíme konstatovat, že jsou zcela nevýznamné – mimo jiných jmen vydavatelů nalezneme obrácené pořadí jinak shodných slov a plurál místo singuláru u sloves, jenž je zcela přirozený, protože u první listiny jsou dva vydavatelé, zatímco u druhé jeden. Text obou kusů potom textově vychází z první části Hartmanovy donace. Potvrzuje však pouze samotnou donaci, zatímco zcela pomíjí slib ochrany učiněného daru jeho synem Crhem. Úředníci brněnské cúdy, cúdař, rychtář, k nimž se připojil purkrabí na Veveří, prohlašují, že Hartman z Holštejna dal oslavanskému klášteru své statky ve Studyni. Nikoliv ale další ochranu, jak bylo uvedeno v listině Hartmanově (a také Bohušově již v roce 1281). Tyto tři písemnosti představují nepochybný stylistický celek, ale graficky tvoří dvě skupiny. První sestává z Hartmanova daru a prohlášení o něm Ctibora z Grunbergu, jež napsala nepochybně oslavanská ruka (A, D). Druhou zastupuje společná listina Bruna a Bravíka (C).

Naproti tomu listina Bravíkova, kterou cúdař brněnské provincie prohlašuje nejen Hartmanův dar ve prospěch oslavanských cisterciáčků, ale i ochranu tohoto zboží (B), se poněkud od zmíněné trojice liší. Rozhodně není na Hartmanově listině natolik stylově závislá, že bychom mohli mluvit přímo o opisování z ní. Nalézáme tu jen několik míst, která jsou oběma listinám společná – označení příslušenství statků nepříliš běžně *tota cum instructura* a stejné dispoziční sloveso *contulimus*. Dále je tu ještě obrat *suos in usus*, ale další pokračování je již jiné, i když myšlenkově stejné – u Hartmana *suos in usus pro libitu libero redigenda* a u Bravíka *in suos*

¹³ CDB VI-1, s. 203–204, č. 156. K rodinným souvislostem viz D o l e ž e l, Jiří: *K etnické struktuře středověké kolonizace Dražanské vysočiny*. AH 28, 2003, s. 129 a násl.

¹⁴ Jinou možností pak je, že text nové písemnosti připravili již dopředu v klášteře. Šlo by tak uvažovat podle svědečné formule, která je psána menším písmem. Protože je zcela skryta pod plikou, otevírá možnost, že byla připsána týž písařem až na místě. Datum soudu bylo dopředu známo, také Hartmanův úmysl byl nepochybně připraven dříve.

usus, ut ipsis placuerit, convertenda. Tato místa, která by mohla jindy vést k úvahám o společném diktátu, k tomuto účelu v tomto případě sloužit nemohou, protože to by nesměla existovat listina Bohušova z doby před sedmi lety, v níž jsou uvedené obraty také. Bravíkovu listinu (B) lze tedy charakterizovat pouze jako inspirovanou listinou Hartmanovou (a tedy také Bohušovou). Na rozdíl od dvojího prohlášení úředníky cúdy Hartmanova daru nějakých zboží ve Studyni se tu prohlašuje nejenom dar sám, ale také jeho ochrana. Pouze z ní se také dozvídáme, že Hartmanovo prohlášení se dělo před provinciální cúdou.¹⁵

Z výsledků predešlého stylistického pozorování plyne, že pouze v této listině můžeme nalézt nějakou samostatnou notářskou vůli toho dne, jen tady lze zaznamenat odchylky od zbývajících tří listin, jejichž text je, jak již víme, odvozen od Bohušovy listiny z roku 1281. Navíc nám obsah Bravíkovy listiny podává nejkompexnější informace o okolnostech Hartmanova daru a s tím souvisejícího dění na cúdě.

Mohli bychom ovšem uvažovat i o tom, že stylizátor Bravíkovy listiny stylizoval již v roce 1281 i listinu Bohušovu a tak se vlastně znovu po letech setkává se svým dílem. Ale i v tomto případě bychom museli konstatovat, že se Bravíkova listina od ostatních poněkud liší a nechá se ovlivňovat jen natolik, aby stylizátor využil vhodná místa z písemnosti aktuální (před ním ležící) ke stylizaci listiny vlastní. Významná je potom v této souvislosti skutečnost, že Bravíkova listina je psána onou druhou rukou, jejíž spojení s oslavanským klášteřem není tak jednoznačné, jako u listiny první.

Z prolnutí všech dosavadních pozorování můžeme rekonstruovat následující situaci na cúdě 21. května 1288. V našich úvahách se nutně musejí objevovat dvě osoby, odpovídající autografům. První z nich, bezpochyby spojená s klášterním prostředím, napsala listinu Hartmanovu a Ctiborovu (A a D), druhá listinu Bravíkovu a společnou Brunovu a Bravíkovu (B a C). Když si položíme otázku, která z předpokládaných osob vystupuje stylisticky samostatněji (nebo jinak řečeno aktivněji), musíme se soustředit na druhou z nich, tu, která napsala listinu Bravíkovu.

Víme-li, že se událost odehrála na cúdě, a také, že první méně aktivní osoba byla spojena s oslavanským klášteřem, vyvstává před námi problém, kam zařadit naši druhou osobu, působící toho dne aktivněji. Nezdá se pravděpodobné, že by také ona byla nějakým způsobem propojena s klášteřem. Úkony spojené s vyhotovováním listin i s obstaráním prohlášení úředníků by zcela jistě zvládl jeden člověk, což by při délce našich listin netrvalo dlouho a dalo by se vyhotovit i během jednoho dne. Spíše přichází na mysl

¹⁵ Den 21. května spadá v roce 1288 do období suchých dní, na něž byla svolávána významná shromáždění a jednání. V Čechách se o nich scházely soudy. Viz B l á - h o v á , Marie: *Historická chronologie*. Praha 2001, s. 269, 519.

jisté sepětí s prostředím cúdy. Není totiž pravděpodobné, že by šlechtická obec, pro niž zemský soud znamenal nejen jeden z vrcholů vlastní reprezentace, ale také bezpečné místo pro majetkové transakce, ponechávala okolnosti vyhotovování listin a především jejich právní dopad pouze na jejich příjemcích. Pro pokročilé 13. století nelze jednoduše aplikovat názor Jindřicha Šebánka o vřelém vztahu církevních institucí k písemnému pořízení v protikladu ke šlechtické obci.¹⁶

Protože se jen těžko předpokládá, že by světská strana zcela ponechala vznik písemnosti bez dozoru nad zněním listiny, což by v budoucnu mohlo znamenat překvapení, co vlastně všechno odstoupili (prodali, směnili), musíme předpokládat, že i šlechtici raději již v této době vyhledávali právně věrohodné fórum. Proto by bylo zřejmě vhodné tuto druhou osobu spojovat spíše s prostředím cúdy, k němuž ji přirozeně váže její stylisticky aktivní role. Lze tak spíše předpokládat vzorec: jedna osoba klášterní, druhá patřící cúdě.

Shodou okolností jsme pravděpodobně schopni rozpoznat jméno tohoto člověka. Ve svědečné řadě Hartmanovy donace (A) se objevuje jméno notáře Kristiána.¹⁷ To je jediná osoba se schopností skládat listiny, kterou se podařilo zachytit na této cúdě. Při izolovaném výskytu písemnosti se jménem notáře mnohdy přičítáme vyhotovení konkrétní listiny právě jemu a ztotožňujeme jej většinou s jejím diktátorem. V tomto případě kvůli závislosti A na Bohušově listině tomu tak zcela jistě není.

Že byl notář Kristián v roce 1288 držitelem písařství u brněnské provincie (i když není v této spojitosti v pramenech výslovně uveden), předpokládá Libor Jan.¹⁸ Konkrétních dokladů je ale k dispozici jen velmi málo, takže lze jen obtížně rekonstruovat počáteční fáze tohoto institutu u provinciálních soudů (provincií) ve druhé polovině 13. století. Nezdá se také, že na Moravě existoval nějaký „zemský“ notář. V této době se sice v panovnických listinách objevuje osoba, pro niž se v datační formulaci při výčtu titulů používá obrat *prothonotarii nostri Moravie*, ale v tomto případě se jedná o notáře královské kanceláře Václava II., jenž byl ztotožněn s Janem ze Sadské.¹⁹ Ten by mohl teoreticky zastávat notářské činnosti i v obecněj-

¹⁶ Viz Š e b á n e k , Jindřich: *Das Verhältnis zur Urkunde als methodischer Faktor der Diplomatischen Arbeit*. Sborník prací filosofické fakulty brněnské university C 6, 1959, s. 5–19.

¹⁷ Teoreticky je ovšem nutné upozornit na možnost, že Kristián byl pouze nějakým zástupcem oslavanského kláštera a za stylizaci písemnosti může být někdo další, v listinách neuvedený.

¹⁸ J a n , Libor: *Vznik zemského soudu*, s. 74.

¹⁹ O jeho osobě viz Š e b á n e k , Jindřich: *Čeští notáři na cestě Václava II. za polskou korunou*. Studia źródłoznawcze. Commentationes IV, 1957, s. 82; Š e b á n e k , Jindřich – D u š k o v á , Sáša: *Das Urkundenwesen König Ottokars von*

ším smyslu, ale jeho přítomnost nebo působení na této konkrétní cúdě nelze doložit.

Je také pozoruhodné, v jaké míře používal oslavanský klášter ve druhé polovině 13. století k pojištění donací svědectví vydaná jednotlivými provinciálními úředníky. Netýká se to pouze případu vesnice Studyň, ale i patronátních práv a majetků např. v Mohelně a Troskotovicích.²⁰ Zajímavé je, že je provinciální úředníci vydávají jednotlivě, přičemž se zaštiťují pouze svou hodností a nikoliv soudem jako celkem.²¹ Takové konání by mohlo relativizovat zprávy o pořizování zápisů na cúdách, předcházejících zemské desky.²² Protože ale byl oslavanský klášter ve svém konání výjimkou, nelze tak uvažovat.

Výsledky diplomatického rozboru čtyř klášterních písemností dovolu-
jí konstatovat, že listiny, které zaznamenávají dispoziční akt mezi šlechticem a klášte-
rem, vznikají v pokročilém 13. století také diplomatickými prostředky jiných než duchovních institucí. Jejich vznik je většinou spojen s prostředím provinciální cúdy. Ta je v těchto případech doložena místem vydání, účastí různých úředníků cúdy jako vydavatelů nebo svědků.²³ Podmínky splňuje například listina komorníka znojemského a bitovského Hartleba z Dubna z 4. července 1281 o prodeji vsi Újezda tišnovskému klášte-
ru,²⁴ dosvědčení Gerharda z Obřan vzniklé po 22. srpnu 1281, že Bohuš z Drahotuš směnil s oslavanským klášte-
rem ves,²⁵ nebo prohlášení Voka z Kravař z 16. března 1283, že Albert ze Šternberka odstoupil na provinciální cúdě německým rytířům jistý les.²⁶ U těchto listin lze předpokládat, že diplomaticky nevznikly pouze péčí duchovních institucí.

Böhmen. Archiv für Diplomatik, Schriftgeschichte, Siegel- und Wappenkunde 15, 1969, s. 277n.; P o j s l , Miloslav – Ř e h o l k a , Ivan – S u l i t k o v á , Ludmila: *Panovnická kancelář posledních Přemyslovců Václava II. a Václava III.* SAP 24, 1974, s. 298–303, 326–330; H a v e l , D.: *Listinné písmo*, s. 53–55.

²⁰ D u š k o v á , S.: *Česká listina 2*, s. 185n.

²¹ K tomu viz tamtéž, s. 186.

²² K počátkům zemských desk a jejich předchůdcům viz J a n i š , Dalibor: *Úvahy nad počátky zemských desk na Moravě*. In: Nový Mars Moravicus aneb Sborník příspěvků, jež věnovali Prof. Dr. Josefu Váلكovi jeho žáci a přátelé k sedmdesátinám. Brno 1999, s. 243–250; J a n , L.: *Vznik zemského soudu*, s. 75.

²³ Na datum písemnosti nelze spoléhat, protože na rozdíl od českých poměrů nejsou termíny konání zemských soudů v pozdější době svázány se suchými dny.

²⁴ *CDB VI-1*, s. 193–194, č. 145; Brno, vydavatel i svědek jsou provinciální úředníci.

²⁵ *CDB VI-1*, s. 204–205, č. 157; Brno, ve svědečné řadě úředníci, promulgace říká, že právní čin se děje *in presencia baronum de provincia Brunnensi*.

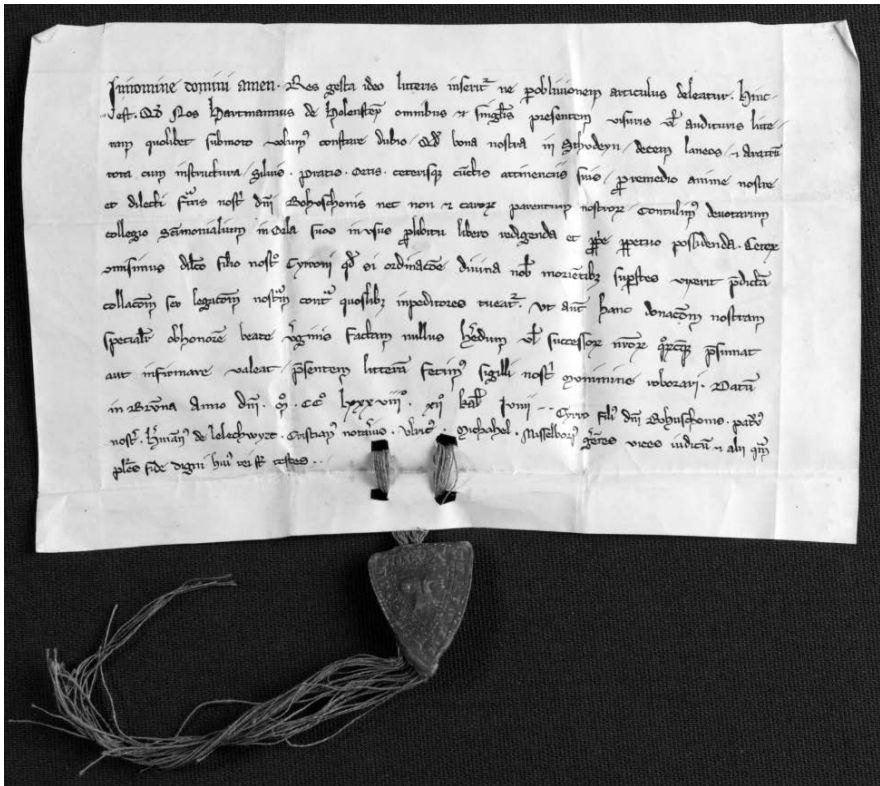
²⁶ *CDB VI-1*, s. 318–319, č. 264; bez data, ale cúda je obsažena v textu, vydavatel je komorník Mikuláše *ducis Oppaviensis provincie*, svědkové jsou provinciální úředníci.

Přílohy – texty listin:

- A) In nomine domini amen. Res gesta ideo litteris inseritur, ne per oblivionem articulus deleatur. Hinc est, quod nos Hartmannus de Holensteyn omnibus et singulis presentem visuris vel auditoris litteram quolibet submoto volumus constare dubio, quod bona nostra in Sthvdeyn, decem laneos et aratrum tota cum instructura, silvis, pratis, ortis, ceterisque cunctis attinenciis suis pro remedio anime nostre et dilecti fratris nostri domini Bohvschonis nec non et carorum parentum nostrorum contulimus devotarum collegio sanctimonialium in Ozla suos in usus pro libitu libero redigenda et proprie perpetuo possidenda. Ceterum commisimus dilecto filio nostro Cyrroni, quod si ordinacione divina nobis morientibus superstes vixerit, predictam collacionem seu legacionem nostram contra quoslibet inpeditores tueatur. Ut autem hanc donacionem nostram specialiter ob honorem beate Virginis factam nullus heredum vel successorum nostrorum quorumcunque presumat aut infirmare valeat, presentem litteram fecimus sigilli nostri munimine roborari. Datum in Brvnna anno domini M° CC° LXXXVIII°, XII° kalendas iunii. Cyrron filius domini Bohuschonis, patruus noster, Hermannus de Lelechwyze, Cristianus notarius, Vlricus, Michahel, Misselborius gerentes vices iudicum, et alii quam plures fide digni huius rei sunt testes.
- B) Nos Brawicus zudarius Brunnensis protestamur coram universis tam presentibus quam futuris omnibus hanc litteram intuentibus, quod dominus Hartmannus de Holensteyn pro salute sua et in remedium anime fratris sui dilecti domini Bohusii pie recordationis ac aliorum suorum carorum tam vivorum quam mortuorum bona sua in Studin, videlicet decem laneos tota cum instructura, unius arature, silvis similibusque cunctis aliis ad eandem hereditate iure pertinentibus, claustro in Ozla et devotis dominabus ibidem Deo famulantibus contulit libere iure hereditario possidenda et in suos usus, ut ipsis placuerit, convertenda. Insuper dictus dominus Hartmannus una cum suo filio dilecto Ciro bona notata prius in Studin coram camerario Brunnensis provincie domino Schohone et aliis quam multis iudicio provinciali consedentibus promisit hec bona sepe dicta sub forma iuris Moraue eodem claustro et dominabus firmiter defendere et tuere. Datum in Brunna anno Domini M° C°C° LXXXVIII°, XII° kalendas iunii.
- C) Nos Bruno, iudex provincialis provincie Brunnensis, et nos zudarius Brawicus eiusdem provincie protestamur omnibus et singulis presentem litteram visuris vel auditoris, quod dominus Hartmannus de Holensteyn bona sua in Studeyn, decem laneos et aratrum tota cum instructura, silvis, pratis, ortis ceterisque cunctis attinenciis suis pro remedio anime sue et dilecti fratris sui domini Bohusii nec non et carorum parentum suorum contulit et donavit devotarum collegio sanctimonialium in Ozla suos in usus pro libitu libero redienda et proprie perpetuo possidenda. Ut hec autem pia donatio predicti domini Hartmanni ac nostra protestatio firma sit et rata et inconversa permaneat et nequis malignis suggestionibus valeat infirmare, presentem litteram curavimus nostrorum sigillorum munimine roborari. Datum in Brvnna, anno Domini M° C°C° LXXXVIII°, XII° kalendas iunii.
- D) Ego Schyborius de Grvnberch, purchravius in Eychorns, protestor omnibus et singulis presentem visuris vel auditoris litteram, quod dominus Hartmannus de Holensteyn bona sua in Sthvdyn, decem laneos et aratrum tota cum instructura, silvis, pratis, ortis, ceterisque^a cunctis attinenciis suis pro remedio anime sue et dilecti fratris sui domini

Bohussii necnon et carorum parentum suorum contulit et donavit devotarum collegio sanctimonialium in Ozla, suos in usus pro libitu libero redigenda et proprie perpetuo possidenda. Ut hec autem pia donacio predicti domini Hartmanni ac mea protestacio firma sit et rata permaneat et inconvulsa, presentem litteram iussi mei sigilli munimine roborari. Datum in Brvna anno Domini M° CC° LXXX° VIII° XII° kalendas iunii.

a) „ceterisque“ v originále.

MZA v Brně, E9, sig. P 45. Listina Hartmana z Holštejna (A).

DAS KLOSTER VON OSLAVANY UND DAS PROVINZGERICHT (CÚDA) VOM 21. MAI 1288

Der Aufsatz behandelt vier Urkunden gleichen Datums (1288, Mai, 21), die das südwestlich von Brünn gelegene Kloster Oslavany betreffen. Aufgrund der diplomatischen Analyse des Textes werden die Beziehungen unter den Urkunden untersucht und die Umstände ihres Entstehens rekonstruiert.

Alle Urkunden, die einen mehr oder weniger ähnlichen Wortlaut haben, beschreiben die Donation Hartmanns von Holštejn für das Kloster Oslavany bzw. deren Konfirmation durch einige Würdenträger der Gegend. Die Analyse konzentriert sich auf Unterschiede und Varianten der Urkundentexte. Obwohl Hartmanns Donation auf einer älteren Urkunde für Oslavany von 1281 basiert, ist es trotzdem möglich, das stilistische Bemühen einer anderen Person zu erkennen. Die Studie attribuiert diese Arbeit dem in Hartmanns Donation erwähnten Notar Křišťan und nimmt an, dass er dem Provinzgericht angehörte. In den vier Urkunden gibt es zwei Hände (diese haben jeweils zwei Urkunden geschrieben) – eine davon gehört sicher dem Kloster, die andere höchstwahrscheinlich dem Gericht.